

WWF

10 LAT
W POLSCE

50 LAT NA ŚWIECIE

SIECI WIDMA

– niewidoczny problem Bałtyku

Zalegające w morzu stare sieci lub ich fragmenty, najczęściej zagubione przez rybaków na skutek zdarzeń losowych traktować należy jako śmieci.

Współczesne narzędzia połowowe są wykonane z wielu różnych, nie podlegających naturalnemu rozkładowi materiałów – włókien sztucznych, dodatkowo barwionych dla zmniejszenia ich widoczności w wodzie, a następnie wyposażane w różnego typu plastikowe płytki oraz ołowiane lub wykonane z innych materiałów obciążniki.

Najczęściej sieci rybackie zostają utracone przypadkowo. Te przymocowane do dna mogą być przemieszczone i zniszczone podczas sztormów albo podczas połowów prowadzonych przez inne jednostki rybackie. Niszczenie obowiązkowego oznakowania wystawionych w wodzie sieci rybackich przez inne statki może uniemożliwić rybakom znalezienie swojego sprzętu. Narzędzia ciągnięte za statkiem, takie jak włoki najczęściej bywają zrywane na wrakach, ich porzucanych częściach oraz innych zaczepach powstałych na skutek zaśmiecania dna morza poprzez wyrzucanie dużych obiektów (karoserie samochodowe, kontenery).

Jedną z przyczyn zalegania narzędzi połowowych w Bałtyku jest także brak ogólnodostępnych możliwości ich składowania i przetwarzania oraz związane z tym wysokie koszty. Ze względu na zanieczyszczenia w nich zawarte, złomowane sieci muszą być składowane na składowiskach materiałów niebezpiecznych.

Bałtyk – morze szczególne

Bałtyk jest niewielkim (ok. 385 tys. km²) lecz wyjątkowym morzem. Jego położenie i historia wpływają na panujące w nim warunki środowiskowe i żyjące tu organizmy – zarówno morskie, słodkowodne, jak i te charakterystyczne tylko dla tego morza.

Bałtyk powstał po ustąpieniu lodowca ponad 10 tysięcy lat temu. Obecnie jest morzem słonawym. Wynika to z utrudnionego, odbywającego się przez płytkie i wąskie cieśniny duńskie, dopływu wody o typowym dla mórz zasoleniu (> 30 PSU¹) oraz nieustannego dopływu słodkiej wody z kontynentu europejskiego. Ogromne ilości słodkiej wody niesione są przez układy niżowe znad niedalekiego Oceanu Atlantyckiego i w postaci opadów atmosferycznych również wysładzają Bałtyk. Jednak czasem w zachodnie rejony Morza Bałtyckiego wody morskie są „wpychane” przez towarzyszące niżom sztormy.

Niebezpieczne wraki

Foto: Tomasz Stachura

Wraki stanowią znaczne zagrożenie dla zasobów ryb ze względu na duże ilości oplatających je sieci. Zdryfowane na wraki sieci przez wiele lat mogą zachować swoją łowność, czyli zdolność do (niekontrolowanych już) połowów. Sieci zaliczane do usidlających narzędzi połowu wykonane są z cienkich przędz rybackich. Pozostawione bez właściciela przez dłuższy czas dryfują, ciągle łowiąc na zasadzie uwięźnięcia i zaplątania wszelkie natykające się na nie ryby, ptaki, ssaki morskie oraz inne zwierzęta. Sieci rybackie i olinowanie narzędzi połowowych oplatające wraki stanowią również śmiertelne zagrożenie dla płetwonurków penetrujących wraki.

Sieci-widma a prawo

Sieci-widma stanowią zagrożenie nie tylko dla zasobów ryb, ale też dla innych gatunków zwierząt, zabijając je i niszcząc ich siedliska. Z tego powodu, zarówno międzynarodowe, jak i polskie prawo zabraniają pozostawiania na łowisku po zakończeniu połowów elementów narzędzi połowowych lub elementów ich oznakowania.

W „Kodeksie Odpowiedzialnego Rybołówstwa FAO²” mowa jest o tym, że:

„Państwa powinny współdziałać na rzecz rozwoju i stosowania technologii, materiałów i metod operacyjnych, które zmniejszają utratę narzędzi połowowych i efekty nie zamierzonego połowu przez zagubione lub porzucone narzędzia połowowe”.

Temat ten był poruszany nawet na Zgromadzeniu Ogólnym Narodów Zjednoczonych, co spowodowało intensyfikację działań zmierzających do ograniczenia ilości porzuconych sieci w morzu i ich szkodliwego wpływu na środowisko.

Ograniczony kontakt ze wszechoceanem sprawia, że pływy (regularne podnoszenie i opadanie toni morskiej) są w Bałtyku znikome. O wahaniach stanu wody decydują więc inne czynniki, jak choćby wspomniane układy niskiego ciśnienia znad Atlantyku. Wymiana wód w Bałtyku trwa średnio 30 lat, a na skutek eutrofizacji³ zasoby tlenu w wodach zalegających nad dnem bałtyckich głębi szybko ulegają zużyciu. Nie pozostaje to bez wpływu na wymagające zimnych i zasolonych wód organizmy, w tym ikrę dorsza. Wlewające się podczas sztormów gęste wody z Morza Północnego są dobrze natlenione, co pozwala „odetchnąć” głębszym obszarom Bałtyku.

Więcej informacji na temat historii Bałtyku, jego współczesnej specyfiki oraz zagrożeń można znaleźć w dostępnym na stronie internetowej wwf.pl poradniku „Instrukcja obsługi Bałtyku”.

Zagrożenia

Człowiek odciska swoje piętno na Bałtyku, zarówno poprzez działania na morzu, jak i na otaczającym je lądzie. Każdy z nas, 80 milionów ludzi żyjących na terenie zlewiska⁴ Morza Bałtyckiego (z czego ok. połowa to mieszkańcy naszego kraju) ma wpływ na jego ekosystem.

Najwięcej zagrożeń dla bałtyckiego ekosystemu występuje na samym morzu, gdzie zamieszkujące Bałtyk organizmy żywe i ich siedliska bywają niszczone w bezpośredni sposób.

Zanieczyszczenia należą do głównych zagrożeń środowiska Morza Bałtyckiego. Tradycyjnie wskazuje się tu na substancje chemiczne (takie jak trwałe związki organiczne, substancje ropopochodne i związki zawierające metale ciężkie), fizyczne (zaburzenia naturalnej termiki, hałas) oraz biologiczne (pojawianie się obcych gatunków). Uwalnianie tych zanieczyszczeń może mieć miejsce na lądzie, skąd rzekami dostają się one do morza, jak i na morzu (na przykład ze statków).

Emisja do morza pewnych wytworzonych przez człowieka związków chemicznych, zwłaszcza tzw. ksenobiotyków⁵ (np. dioksyn) nawet w bardzo niewielkich ilościach może mieć fatalne skutki dla organizmów. Inne związki, choć normalnie w przyrodzie występujące, dopiero uwalniane w nadmiernych ilościach powodują negatywne zmiany w ekosystemie. Nawozy spłukiwane z pól uprawnych oraz nieoczyszczone ścieki powodują groźne zjawisko eutrofizacji w środowisku wodnym – szczególnie niebezpieczne dla wrażliwego środowiska Bałtyku. Każdy z nas odkręcając kran łączy się z Bałtykiem i wpływa na stan jego środowiska.

Nadmierna presja człowieka związana z nieodpowiedzialnym rybołówstwem (przełowienie, szkodliwe dla środowiska narzędzia połowowe), eksploatacja nieożywionych zasobów (wydobycie kruszywa z dna) oraz przekształcanie krajobrazu w strefie przybrzeżnej (inwestycje związane z rozwojem portów czy rozbudową infrastruktury turystycznej) to przykłady innych rodzajów negatywnych oddziaływań na środowisko morskie i zasiedlające je organizmy.

Różnego rodzaju śmieci dryfujące w toni wodnej lub zalegające na dnie morza, w tym utracone przez rybaków sieci, są szczególnie niebezpieczne dla fauny morskiej.

Możesz pomóc

Jeżeli zauważysz dryfujące w wodzie (np. przy plaży) sieci, poinformuj o tym odpowiedni Urząd Morski (Inspektorat Ochrony Wybrzeża) albo straż miejską lub gminną, jak najdokładniej określając ich położenie w morzu czy na lądzie, wskazując np. numer wejścia na plażę.

Urząd Morski w Gdyni **58 620 69 11**
Urząd Morski w Szczecinie **91 440 34 00**
Urząd Morski w Słupsku **59 847 42 56**

Jeżeli zauważysz zaplątaną w sieci fokę lub morświna skontaktuj się z **Błękitnym Patrolem WWF 795 536 009 lub 601 88 99 40**

¹ PSU – skrót w jęz. angielskim oznaczający praktyczną jednostkę zasolenia (Practical Salinity Unit)

² Organizacja ds. Żywności i Rolnictwa działająca w ramach ONZ.

³ Eutrofizacja to efekt nadmiernego spływu związków chemicznych zawierających związki głównie azotu i fosforu, przejawiający się zwiększeniem produkcji glonów i roślin.

⁴ Zlewisko to obszar, z którego wody śródlądowe spływają do danego morza.

⁵ Ksenobiotyki to syntetyczne związki chemiczne emitowane do środowiska przez człowieka, nie mogące zatem powstawać w przyrodzie w naturalny sposób.

PROJEKT PILOTAŻOWY „USUWANIE ZALEGAJĄCYCH SIECI Z BAŁTYKU”

W 2011 r. WWF rozpoczął roczny, pilotażowy projekt, którego głównym celem jest usunięcie i ograniczanie ilości zalegającego w Bałtyku utraconego sprzętu połowowego. We współpracy z naukowcami, nurkami i rybakami przeprowadzimy szereg akcji mających na celu oczyszczenie wraków statków oraz dna morskiego z zalegających narzędzi połowowych.

W myśl zasady „Chronimy przyrodę z ludźmi i dla ludzi” prowadzimy także kampanię edukacyjną mającą na celu uświadomienie turystom, oraz obecnym i przyszłym użytkownikom morza istnienie problemu zagubionych narzędzi połowowych oraz innych zanieczyszczeń zagrażających wrażliwemu ekosystemowi Bałtyku.

Liczymy, że działania te przyczynią się do wzrostu świadomości użytkowników morza, rybaków, turystów i społeczeństwa nadmorskiego w aspekcie konieczności ochrony ekosystemu Bałtyku oraz konieczności zgłaszania przypadków zagubienia lub odnalezienia zagubionych sieci do odpowiednich jednostek administracji.

Autor tekstu: dr Piotr Gruszka

Opracowanie graficzne: Milo Design

Więcej informacji na temat projektu:

Piotr Prędki – Koordynator projektu, WWF Polska, tel.: +48 608 633 319, pprecki@wwf.pl

Ewa Milewska – Konsultant ds. rybołówstwa, WWF Polska, emilewska@wwf.pl

BALTIC SEA 2020

Projekt pilotażowy „Usuwanie zalegających sieci z Bałtyku” finansowany jest przez fundację Baltic Sea 2020.

O WWF

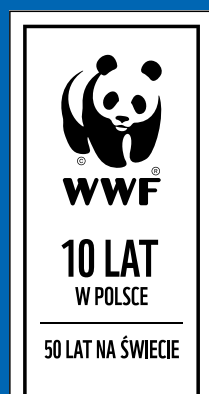
Przez 50 lat swojego istnienia WWF wyrósł na jedną z największych organizacji ekologicznych na świecie. Działamy samodzielnie i niezależnie od partii politycznych. Misją naszej fundacji jest powstrzymanie degradacji środowiska naturalnego naszej planety i kształtowanie przyszłości, w której ludzie żyliby w harmonii z przyrodą. W Polsce już od 10 lat zabiegamy o ocalenie najcenniejszych rzek i lasów, staramy się przeciwdziałać zmianom klimatu, chronimy Bałtyk. Prowadzimy projekt ochrony wilka, rysia i niedźwiedzia oraz foki i morświna. Walczymy z nielegalnym handlem ginącymi gatunkami. Staramy się o to, aby rozwój gospodarczy Polski odbywał się z poszanowaniem przyrody i potrzeb ludzi.

Realizacja naszej misji nie byłaby możliwa, gdyby nie wsparcie jakie otrzymujemy ze strony polskiego społeczeństwa.

Ty też możesz nam pomóc. Przekaż darowiznę na konto:

78 1030 1999 7111 0002 6600 7168

lub przyłącz się do Klubu WWF.

Dowiedz się więcej:

WWF.PL

WWF Polska
ul. Wiśniowa 38
02-520 Warszawa
tel.: 022 849 84 69
faks: 022 646 36 72